

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS
HUMAN RIGHTS MONITORING INSTITUTE

Didžioji g. 5, LT-01228, Vilnius. Tel. (5) 23 14 681 Faks. (5) 23 14 679 El. p. hrmi@hrmi.lt www.hrmi.lt

**Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkui
Juliui Sabatauskui**

2013 m. balandžio 13 d.
Nr. IS-VIII-9

**Dėl Baudžiamojo proceso kodekso 102, 243, 244, 261, 273, 314, 361, 362, 3621, 364, 367,
440, 441, 442 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo²⁴²1 straipsniu
įstatymo projekto, Nr. XIIP-256**

Žmogaus teisių stebėjimo institutas (toliau – ŽTSI) susipažino su 2013 m. vasario 11 d. Seimui pateiktu įstatymo projektu Nr. XIIP-256, „Baudžiamojo proceso kodekso 102, 243, 244, 261, 273, 314, 361, 362, 3621, 364, 367, 440, 441, 442 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 242¹ straipsniu įstatymo projektas“ (toliau – Projektas). Projektu siekiama optimizuoti baudžiamąjį procesą ir paspartinti baudžiamųjų bylų nagrinėjimą (Projekto aiškinamasis raštas, 2 skirsnis).

Atsižvelgiant į tai, jog per ilga proceso trukmė yra dažniausia Lietuvos pralaimėtų bylų Europos žmogaus teisių teisme priežastis,¹ ŽTSI pritaria Projektui keliamiems tikslams ir daliai siūlomų pakeitimų. Tačiau ŽTSI laikosi nuomonės, jog ne visi Projektu siūlomi pakeitimai yra tinkami keliamiems tikslams pasiekti.

ŽTSI visiškai pritaria Projekto 5 straipsniui, kuriuo siūloma įtvirtinti, jog teismo posėdžio protokolas privalo būti surašomas ir būti prieinamas po kiekvieno posėdžio „etapo“, o ne tik pasibaigus visam teismajam posėdžiui, kuris gali tęstis ilgą, iki keleto metų; Projekto 12 straipsniui, kuriuo siūloma įtvirtinti kasacijos galimybę ir privataus kaltinimo byloje, sudarant platesnes galimybes Lietuvos Aukščiausiajam Teismui vertinti ir plėtoti teisminę praktiką byloje dėl šia tvarka nagrinėjimų nusikalstamų veikų; taip pat Projekto 13 straipsniui, kuriuo sutrumpinamas terminas, per kurį skundas dėl teismo nutarties turi būti perduodamas aukštesniajam teismui nuo 5 iki 3 dienų, paspartinant „techninių“ veiksmų atlikimą.

Projekto 3 straipsnyje numatoma viena iš esminių Projektu siūlomų pataisų – maksimalus teismo posėdžio pertraukų laikotarpis, kuris įprastiniais atvejais negali būti ilgesnis nei 1 mėnuo. Šiuo siūlomu pakeitimu siekiama užtikrinti spartesnę, trumpiau trunkantį baudžiamųjų bylų nagrinėjimą. ŽTSI pritaria pakeitimu siekiamam tikslui, tačiau laikosi pozicijos, jog minėta priemonė nėra tinkama jam pasiekti: maksimalaus pertraukos termino nustatymas savaime negali išspręsti ilgai trunkančio bylos nagrinėjimo problemos, kadangi ji, visų pirma,

¹ 2011-2012 m. laikotarpiu iš 16 bylų, kuriose EŽTT konstatavo Lietuvą pažeidus konvenciją, 10 bylų pažeidimai buvo susiję su teise į teisingą teismą, o iš šių – 6 būtent dėl per ilgos bylos nagrinėjimo trukmės.

yra susijusi su dideliu teismų darbo krūviu. Nustatant ribotą pertraukos trukmę apsunkinamas tinkamos teismo posėdžio datos suderinimas tarp teisėjų, bylos šalių ir jų teisinių atstovų, ypač tais atvejais, kai bylose dalyvauja daug kaltinamųjų, turinčių atskirus gynėjus. Tokiais atvejais šiuo pakeitimu būtų sudaromos prielaidos nuolatiniam bylų nagrinėjimo atidėliojimui kas mėnesį, į posėdį negalint atvykti vienai ar keletui šalių ar jų gynėjų (teisinių atstovų), kadangi maksimalus pertraukos terminas užkirstų kelią proceso dalyviams lanksčiai susitarti dėl tinkamos nagrinėjimo datos. Taigi yra pagrindas manyti, jog šia priemone ilgo bylų nagrinėjimo problema būtų ne išspręsta, o tik transformuota.

Projekto 6 straipsnyje siūloma teismams išplėtoti galimybes taikyti sutrumpintą įrodymų tyrimą – atvejais, kai kaltinamasis prisipažįsta ir duoda parodymus, apsiriboti tik šiais įrodymais ir netirti kitų – numatant galimybę sutrumpintą įrodymų tyrimą taikyti ir atvejais, kai nagrinėjamos bylos dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų. ŽTSI nepitaria šiam pakeitimui, kadangi juo sudaromos prielaidos atvejais, kai asmeniui gresia itin ilga laisvės atėmimo bausmė, priimti sprendimą dėl jo kaltumo ir laisvės atėmimo visapusiškai neišnagrinėjus bylos ir neįvertinus visų svarbių aplinkybių, tokiu būdu ir padidinant teismo klaidos priimant sprendimą tikimybę. Taigi šiuo atveju teismo klaidos ir nepagrįsto ilgalaikio asmens laisvės atėmimo rizikos padidinimas vertintinas kaip nepateisinamas, siekiant sąlyginai nedidelio proceso paspartinimo dalyje baudžiamųjų bylų. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad vadovaujantis BPK 51 str. 1 d. 5 punktu gynėjo dalyvavimas yra privalomas tik tuomet, kai asmeniui gresia laisvės atėmimas iki gyvos galvos, o ne visais atvejais, kai nagrinėjamos bylos dėl labai sunkių ar sunkių nusikaltimų. Taigi būtų galimos situacijos, kai vadovaujantis siūloma tvarka, ilgalaikės laisvės atėmimo bausmės asmenims būtų skiriamos ne tik teismui netiriant visų bylos aplinkybių, bet ir kaltinamajam neturint gynėjo, kuris jam visapusiškai išaiškintų jo sprendimo dėl sutrumpinto įrodymų tyrimo pasekmes ir tinkamai atstovautų jo interesus.

Jei turite klausimų arba reikalinga papildoma informacija, maloniai prašome susisiekti su ŽTSI teisininku Karoliu Liutkevičiumi el. paštu k.liutkevicius@hrmi.lt arba telefonu 8 5 2314 676.

Pagarbiai

Karolis Liutkevičius
Teisininkas